

Les múltiples crisis ambientals que experimenta el planeta toquen de ple la població urbana. Després de dècades d'emigració des de l'entorn rural, més de la meitat de la població mundial viu a les ciutats, sovint a prop de la costa, propensa als riscos del canvi climàtic. La ciutat de Barcelona, tal com ens recorda la Declaració d'emergència climàtica del 15 de gener de 2020, no està al marge d'aquestes crisis, sinó que la seva població també les experimenta, sovint amb una distribució desigual i injusta dels seus efectes socials, econòmics i territorials.

Aquesta creixent preocupació social per la transformació del territori i la seva afectació a la vida i el futur de les persones que habiten la ciutat, feia oportú explorar el passat de Barcelona des de les diverses òptiques de la història ambiental, estudiant les relacions entre les comunitats barcelonines i el seu entorn al llarg del temps. I, per això, amb la divuitena edició del Congrés d'Història de Barcelona, l'Arxiu Històric de la Ciutat renova la seva proposta biennal d'un fòrum d'intercanvi científic i de debat d'idees obert a les diferents institucions acadèmiques i, en general, a tots els estudiosos que tinguin la ciutat de Barcelona com un dels seus objectes d'estudi.

Mitjançant vuit ponències, dues taules rodones i una quarantena de comunicacions, aquesta edició del Congrés explora les múltiples perspectives de la història ambiental, incloent l'estudi del clima al llarg del temps i les respostes socials i institucionals a la seva variabilitat; l'anàlisi del subministrament urbà d'aigua, energia, aliments i matèries primeres en diversos períodes històrics i les transformacions que l'expansió de la ciutat va generar en el seu entorn; les polítiques municipals en diferents àmbits ambientals, incloent la contaminació i el verd urbà, entre d'altres qüestions; i, finalment, els reptes metodològics que suposa l'ús de noves fonts per a la recerca històrica i la col·laboració amb altres disciplines.

LLOC DE CELEBRACIÓ

El Born Centre de Cultura i Memòria

Plaça Comercial, 12
08003 Barcelona

SECRETARIA DEL CONGRÉS

Tel.: 932 562 255
arxiuhistoric@bcn.cat

INSCRIPCIÓ

A partir del 2 de novembre, cal inscripció a través del correu electrònic arxiuhistoric@bcn.cat

Activitat gratuïta

MODALITAT

Places limitades en modalitat presencial
Es podrà seguir per streaming

COMITÈ CIENTÍFIC

**Xavier Cazeneuve Descarrega i
Santiago Gorostiza Langa** (coordinadors)
Silvia Domènech Fernández
Jordi Serchs Serra
Maria Antònia Martí Escayol
Mar Satorras Grau
Albert Cubeles i Bonet
Núria Bosom Palau

Amb el suport de:

iHC

Institut d'Història
de la Ciència

UAB

Universitat Autònoma
de Barcelona

XVIII CONGRÉS D'HISTÒRIA DE BARCELONA

CAP A UNA HISTÒRIA AMBIENTAL DE LA CIUTAT

22-24
NOVEMBRE
2023

#CongrésHistòriaBCN

 ARXIU HISTÒRIC
DE LA CIUTAT
DE BARCELONA

Ajuntament de
Barcelona

22.XI.2023

9.15 h LLIURAMENT DE LA DOCUMENTACIÓ

9.30 h INAUGURACIÓ DEL CONGRÉS

10.00 h CONFERÈNCIA INAUGURAL

Història ambiental de la ciutat, història ambiental amb la ciutat
Marco Armiero (ICREA, Institut d'Història de la Ciència, UAB), president de la Societat Europea d'Història Ambiental (2019-2023)

10.45 h DESCANS

SESSIÓ 1

11.15 h PONÈNCIA 1

La història ambiental de Barcelona. Un estat de la qüestió
Maria Antònia Martí Escayol, Universitat Autònoma de Barcelona

12.00 h PONÈNCIA 2

Les disposicions del Consell de Cent en àmbits ambientals
Percepcions ambientals en temps medievals i moderns
Xavier Cazeneuve, Barchinona.cat

12.45 h TAULA RODONA

Arxius i història ambiental. Bases documentals del coneixement
Eva Roca, Arxiu d'Ecologia Urbana
Noèlia Ramos, Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya
David Rovira, historiador del Museu de les Aigües (Agbar)
Santiago Gorostiza, Institut d'Història de la Ciència (UAB)
Moderador: Albert Cubeles, Parcs i Jardins de Barcelona, IM

13.30 h TORN DE PREGUNTES DEL MATÍ

SESSIÓ 2

16.00 h PONÈNCIA 3

Paisatges connectats. Barcelona i Guinea
Celeste Muñoz, Universidad Nacional de Educación a Distancia

16.45 h TORN DE PREGUNTES

17.00 h DESCANS

17.30 h SESSIONS PARAL-LELES DE COMUNICACIONS

COMUNICACIONS A
Perspectives multidisciplinàries en història ambiental
19.00 h Debat

COMUNICACIONS B
Paisatges en transformació
18.30 h Debat

23.XI.2023

SESSIÓ 3

9.00 h PONÈNCIA 4

El metabolisme d'una ciutat mediterrània en perspectiva històrica: de la petjada hídrica a l'alimentària i energètica
Enric Tello, Universitat de Barcelona

9.45 h PONÈNCIA 5

Barcelona i el proveïment alimentari en la llarga durada
Mercè Renom, doctora en Història

10.30 h DESCANS

11.00 h PONÈNCIA 6

La climatologia històrica i les aportacions de Barcelona al seu desenvolupament
Mariano Barriendos, Institut de Diagnòstic Ambiental i Estudis de l'Aigua (CSIC)

11.45 h COMUNICACIONS C

Clima i societat

12.45 h TORN DE PREGUNTES DEL MATÍ

SESSIÓ 4

16.00 h TAULA RODONA

La natura com a arxiu. Fonts per a l'estudi de la història ambiental
Santiago Riera Mora, Universitat de Barcelona
Laia Andreu-Hayles, CREA, Universitat Autònoma de Barcelona
Maria Antònia Martí Escayol, Universitat Autònoma de Barcelona
Moderador: Mar Satorras Grau, Institut Metropolità (UAB)

17.00 h DESCANS

17.30 h SESSIONS PARAL-LELES DE COMUNICACIONS

COMUNICACIONS D
Metabolismes urbans. Aigua: subministrament i infraestructures
19.00 h Debat

COMUNICACIONS E
Metabolismes urbans. Alimentació, combustibles i residus
18.30 h Debat

24.XI.2023

SESSIÓ 5

9.00 h PONÈNCIA 7

La gestió municipal del verd a Barcelona com a discurs de model de ciutat
Albert Cubeles, Parcs i Jardins de Barcelona, IM

9.45 h PONÈNCIA 8

Polítiques municipals i contaminació atmosfèrica: expertesa científica i esfera pública a Barcelona, 1960s-1980s
Alfons Zarzoso, Universidad Complutense de Madrid, i Sara Fajula, Arxiu del Col·legi de Metges de Barcelona

10.30 h DESCANS

11.00 h COMUNICACIONS F

La ciutat verda: arbres, jardins i parcs

13.00 h TORN DE PREGUNTES DEL MATÍ

13.35 h CONCLUSIONS I CLOENDA DEL CONGRÉS

COMUNICACIONS A, C, D i F. Sala Moragues (El Born CCM)
COMUNICACIONS B i E. Auditori edifici annex carrer Comercial, 5